

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrť leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pesamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznaki se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede opoldne.

Štev. 29.

V Mariboru, dne 19. julija 1900.

Tečaj XXXIV.

Spodnještajarsko nemštvo.

Slovensko ljudstvo pri nas pač dobro vé, zakaj so si na Spodnjem Štajarskem Slovenci in Nemci v neprestanem medsebojnem prepiru. Ne radi tega, ker bi morda Slovenci v obče sovražili nemški narod, ampak ker nastopajo spodnještajarski Nemci v javnosti z načeli, s katerimi se slovensko ljudstvo ne bode in ne more nikdar sprijazniti. Spodnještajarske Nemce in Slovence ločijo nasprotna načela.

Mišljenje naroda ali stranke sodimo po tem, kako nastopa v javnosti. Gotovo je sicer, da se nahajajo kljub temu še tudi ljudje, ki se ne strinjajo v vsem s svojimi rojaki ali sobojevniki, vendar dokler ne razvijejo javno svojega prapora, se tudi v javnosti o njih govoriti in soditi ne more. Zato lahko spodnještajarski Slovenci rečemo, da naši sodeželani stoje z nami v odločnem nasprotju po naših verskih, domoljubnih, narodnih in gospodarskih načelih. Mogoče in verjetno je, da so med njimi tudi častne izjeme, toda javnost molči o njih in zato se ne moremo tudi mi na nje ozirati.

Vsakdo pri nas ve, kako se med našimi Nemci spoštuje vera. Kdo kriči: »Proč od Rima«? In ni ga na Spodnještajarskem nemškega moža, ki bi se upal nastopiti proti sovražnikom naše katoliške vere. Ni ga nemškega lista na Spodnještajarskem, ki bi imel poguma dovolj, da bi grajal protikatoliško gibanje. Pač pa vsi naši spodnještajarski nemški listi slepo služijo temu gibanju in

delujejo za odpad od katoliške cerkve. Saj ne izide skoraj številka, v kateri bi ne čitali strastnih napadov na katoliške nauke, na katoliško duhovništvo in na katoliško mislečo posvetne može. Ali naj morda mi kljub temu kličemo našemu vrlemu, vernemu ljudstvu, naj hodi roko v roki s takimi sodeželanji? Slep bi morali biti, kajti tirali bi naše ljudstvo k brezverstvu in odpadu.

Nas loči tudi domoljubno stališče. Mi Slovenci smo zvesti svojemu cesarju in ljubimo našo širjo domovino, prelepo Avstrijo. Med Nemci na Spodnjem Štajarskem pa so se tudi v tem oziru začeli kazati žalostni pojavi. Maribor ima Bismarkovo ulico, Cmurek ima Bismarkov trg, Ptuj ima Bismarkovo ulico, Celje ima Bismarkov trg. Ali so to navdušeni Avstrijanci, ki častijo največjega sovražnika Avstrije? V Lincu na Gornjem Avstrijskem je nemški občinski odbor tudi imenoval nek prostor po Bismarku. A dvignili so se drugi dobromisleči nemški meščani ter ugovarjali takemu imenovanju in vspeli so s svojim odporom. Na Spodnještajarskem še do zdaj zamač čakamo na takšen odpor izmed nemških vrst. Nemški spodnještajarski listi pa so največji širitelji Bismarkovega češčenja in gorje se kliče v njih vsakemu, ki ni enakih mislij. Nadalje, kdo ne ve, kaki prijatelji so spodnještajarski Nemci Šenererju in Volfu. Šenerer je celo v Marenbergu častni ud občine. Mi vprašamo zopet: Ali mi naj morda kljub vsemu temu kličemo našemu ljudstvu, naj hodi roko v roki s takimi sodeželanji? Mi, ki ljubimo Avstrijo in njenega cesarja, tega ne moremo storiti.

Dejstvo je, da smo na Spodnjem Štajarskem Slovenci v ogromni večini, in da plačujemo največ davka. Vsled tega bi bilo le naravno, da bi bile vse šole in vsi uradi pri nas slovenski. Toda ne dajejo se nam slovenske šole, pač pa vsiljujejo nemške šole, bodisi ljudske, strokovne ali višje šole, in po uradih se moramo puliti malodane za vsako slovensko besedico. Kako bi Slovenci napredovali, ako se jim ne bi trebalo boriti še pri vsakem koraku za njih narodne pravice! In kdo je največji nasprotnik naših narodnih teženj? Isto ljudstvo, ki voli na Spodnještajarskem nemške deželne in državne poslance, kateri ob vsaki priliki pobijajo tudi najbolj skromne in opravičene slovenske zahteve. Spodnještajarski Nemci volijo večinoma nemške nacionalce in tudi liberalce, torej pripadnike strank, ki so slovenskim zahtevam največje nasprotnice. Svojo narodno smrt bi si morali želeti, ako bi želeli, da hodimo v narodnostnem oziru s svojimi sodeželanji roko v roki.

In v gospodarskem oziru? Ali nas tudi tukaj ločijo načela? Da, tudi tukaj, ker spodnještajarski Nemci so po svoji večini pristaši kapitalizma. Nam se zdi to samoumevno, kajti na Spodnjem Štajarskem sestoji skoro polovica Nemcev iz trgovskega stanu. Slovenci pa smo krščansko-družabnih nazorov, ki imamo v svojem programu tudi boj proti kapitalistični uredbi sedanjih družabnih razmer. Mogoče, da bi imeli v tem oziru kako dotiko z Nemci, ako bi bilo med njimi zastopano tudi priprosto ljudstvo v navadnem pomenu besede. Toda takega ljudstva med spodnješta-

Listek.

Lažnjivi lovec in nadvojvoda.

(Smešna dogodba. Spisal Franjo Ostržanski.)

Tudi mene je gnalo lansko poletje v svet, izvolil sem si pa kot cilj svojega potovanja — Marijino Celje. Moj namen kakor tudi stoterih drugih romarjev, ki smo se iz Slovenije podali v Marijino Celje, je bil ta, počastiti čudapolno Devico in pri nji izprositi milosti in zavetja. Toda ker me je moje plamteče navdušenje gnalo, da bi si pogledal več sveta, nisem se vrnil z drugimi romarji domov, ampak sem si ogledal vso okolico Marijinega Celja prav natanko. Razun tega, da je Marijino Celje sloveča božja pot, je tudi njega okolica znana radi svojih čarobnih naravnih krasot in radi poštenega, pobožnega ljudstva, ktero po teh od popačenosti sveta še neokuženih pokrajinah prebiva.

Po teh pokrajinah potujočega, me je nekoč dobilo hudo vreme. Bilo je v precej neobljudenem kraju, in po dolgem iskanju pridem do borne ogljarske koč. Tam sem prenočeval. Sicer sem slabo spal v nji, a tisti večer, ki sem ga tu preživel, vtisnil se mi je za vedno v spomin. Med živahnim pogo-

vorom prične mi najstarejši oglarjev, koščen, črnkast in zaraščen stavec, pripovedovati sledečo dogodbo:

»Moj rajni stric, ktere ga grob je že zdavno visoka trava prerastla, bil je lovec, korenjak od nog do glave, a »nafarbal« nas je včas, da se mu je kar iz ust kadilo. Pa nekoč jo je skupil. Bilo je pred kacimi 50 leti. Tedaj se je nadvojvoda Franc Karol, oče našega slavno vladajočega cesarja, kaj rad zadrževal na Gorenjem Štajarskem, posebno v okolici Marijinega Celja. Po cele ure je hodil po čarobni okolici, sam in nepoznan. Rad se je zabaval z nami prostimi ljudmi, posebno pa, če ni dotičnik slutil s kom govori.

Nekoč sreča na nekem sprehodu nadvojvoda mojega strica. Bilo je prav v bližini Erlafskega jezera. Vojvoda vpraša lovca, kako daleč je še do trga, do koder je hotel dospeti. Stric, ki sicer ni imel glave vsekrat na pravem mestu, bil pa drugače uljudnega vedenja, se ponudi neznanemu nadvojvodi za vodnika. Med potjo pa se med njima razvname živahen razgovor.

Med drugim ga nadvojvoda vpraša: »Si že videl kedaj Dunaj?«

»Nu seveda!« odgovori mu stric samozvestno.

»Torej, kako se ti je pa dopadlo na

Dunaju?« ga nadvojvoda zopet podregne, ker je dvomil o resnici njegovega odgovora.

»Dobro! to si lahko misliš. Tako zeleno seveda ni, kakor tukaj pri nas; pa dobro, dobro mi je ugajalo.«

»To ti rad verjamem«, mu pritrdi nadvojvoda v nekoliko zbadajočem glasu. »In ni res, veliko je baje cesarsko mesto?«

»Večje kot Marijino Celje!«

»To ti pa že moram pritrditi«, meni nadvojvoda.

»Si tudi videl grad, kjer cesar in principi stanujejo?«

»To se razume. Cesarski grad je čisto iz mramorja se zlatimi kipi okrašen in z brilantnimi okni.«

»Ni mogoče?!«

»Je mogoče! In dvorišče je z rudečim baržunom (žametom) pogrnjeno, da kamni ne postanejo mokri.«

»Kaj tacega bi pa sam rad videl«, izusti nadvojvoda, navidezno čudeč se.

»Jaz ti verjamem. Ti moraš pač tudi enkrat na Dunaj iti!«

»Si videl dvorno stražo?« vprašuje nadvojvoda dalje, kteremu je zabava čez vse ugajala.

»To so ti hajduki!« mu ponosno odgovori stric. »Ti so še večji in krepkeji kakor naši drvarji. Najmanjši meri osem čevljev!«

jarskimi Nemci razven ob mejah ni, ampak sami gospodi.

Naredimo račun! Nasprotstvo med Slovenci in Nemci na Spodnjem Štajarskem torej ne izvira morda iz kakega slepega sovraštva, ker si stojita dva različna naroda nasproti, ampak naše nasprotstvo je načelno. In nihče nas ne more siliti, da bi ne smeli pobijati krivih načel naših nemških sodeželanov, se manj pa, da bi morali celo molčati o njih. Slovenci ostanemo na svojem dose-danem stališču!

Politični ogled.

Prijatelji Slovencev. Prijatelji se spoznajo v nesreči. Občinski zastop v Ljubnem na Gornjem Štajarskem je sklenil, da bo prispevke za spodnještajarske poplavlence izročil namestništvu s pridržkom, naj se razdelijo samo med poplavlence nemške narodnosti. Graški mestni občinski zastop je storil enako. Radovedni smo, ali bo sedaj ptujski listič povedal resnico ter rekel: Ljubi kmet! Takšni prijatelji se nahajajo med tvojimi nemškimi sodeležani! Samoumevno je, da taki čini ne morejo med Slovenci pospeševati ljubezni do nemških sodeželanov in naj se ravna z nami, kakor se hoče.

Ministerski predsednik dr. Koerber je bil v soboto pri cesarju v Ištu. Poročal mu je o sedanjem političnem položaju. Pravijo, da zdaj veje na Dunaju zopet Slovanom prijaznejši veter. Čehi se trudijo, da bi vnovič vstala prejšnja državnozborska večina. Nemški konservativci se tej nakani ne upirajo in gotovo se bodo tudi Poljaki dali pridobiti. Naj se razvijejo stvari kakorkoli, to je gotovo, da se proti Čehom in Jugoslovanom ne da več tako lahko vladati, kakor nekdanj. Mi vstajamo!

V Trstu se je mudil pretekle dni odeleak angleške mornarice, kojemu so priredili vojaški in vladni krogi v Trstu lep sprejem. Sedaj je odplulo brodovje v Reko, kjer so jih pozdravili madžarski dostojanstveniki.

Ljudsko šolstvo v Istri. Žalostno sliko nam podaja »Naša Sloga« o ljudskem šolstvu v Istri. Potroši se za šole 600.000 K, a ta svota niti od daleč ne zadostuje največji potrebi. Obiskovati bi moralo šole 52.515 otrok, in sicer 27.239 dečkov in 25.276 deklic. Od teh je hodilo v šole leta 1898—1899 v vsem 33.454 otrok. Ako torej to število odbijemo od skupnega števila šolskih otrok, dobimo ogromno število dece, ki ne dobiva nobenega poduka, namreč 17.865, in sicer 9102

dečkov in 8763 deklic. Ta slika je tem žalostnejša, ker vsi ti otroci pripadajo hrvatskemu in slovenskemu narodu. Vseh šol v Istri je 202. Ako računamo po razredih, pripada na dobri dve tretjini prebivalstva, t. j. na Hrvate in Slovence 112 razredov, dočim ima jedna tretjina, Italijani, 192 razredov, t. j. za 89 razredov več nego Hrvati in Slovenci skupno. To je ljudsko šolstvo v Istri.

Allgemeiner deutscher Schulverein v Berlinu je imel v preteklem letu 30.000 članov in 108.000 mark dohodkov. Delil je podporo tudi Nemcem po Slovenskem, da se tem prej sezida most do Avstrije.

Katoliška cerkev na Ogrskem bode 15. avgusta praznovala z velikimi slavnostmi 900letnico krščanstva na Ogrskem. Povabljen je tudi cesar.

Vojska v južni Afriki se ni končana in burski »kmetje« se niso podlegli na vsi črti angleškemu nasilstvu. O tem nas zadostno poučujejo najnovejši dogodki na transvalskem bojišču. V londonskem listu »Daily Express« je bilo citati naznanilo predsednika Krügerja, da so Buri pri Watersfalu zajeli angleški tabor ter ugrabili večje število konj in bogato zalogo živil; list »Standard« je pa objavil zelo sumljivo vest, da je poštni urad v Kapstadtu ustavil pošiljatev zasebnih pism v Johannesburg. Tudi brzojavke za Pretorijo se ne vsprejemajo. O tem sicer angleški general Roberts trdovratno molči, a je dokaz, da se Angleži na bojišču ne počutijo najbolje. Zda se je pa oglasil tudi sam Roberts z naslednjo, ne posebno veselo brzojavko: Buri so večeraj, 12. t. m., odločno napadli naše desno krilo. Z obžalovanjem moram poročati, da se jim je posrečilo polastiti se Nitralsneka, kraja, ki leži 18 milj zahodno od Pretorije ob železnici, ki vodi v Rustenburg. Boj je trajal celi dan. Odposlal sem sicer pomoč, toda predno je došla na mesto, je bila naša posadka premagana. Oba topova in velik del škotskega švadrona so zajeli Buri, ker so konji opešali. Poleg tega so ujeli Buri 90 mož lincolshire-polka. Izkaza o naših izgubah še nimam, a bojim se, da so naše izgube ogromne. Istodobno so Buri napadli naše predstraže pri Derdepoortu. Sedmi dragonski polk se je dobro držal. Nato sem umaknil naše rezerve. Mi bi ne imeli velikih izgub, ko bi naši ne bili mislili, da so v gozdu skriti Buri naši vojaki. Konečno pravi Roberts, da je general Smith-Dorrien nabil Bure pri Krügersdorpu, in istotako Buller, ki je pregnal Bure, ki so pri Paardekraalu razdeljali železnico. Iz te brzojavke, katere konec skuša omiliti prvi del, je dovolj razvidno, kako so Buri siti boje-

vanja in v kako ugodnem položaju se nahajajo Angleži.

Vojska na Kitajskem. Že se je zanimala vest, da bi bili poslaniki tujih vlad v Pekinu umorjeni. Sedaj pa se zopet potrjuje in sicer uradno. Toda ne samo poslaniki so bili umorjeni, ampak tudi drugi tuji. O zadnjih obupnih bojih Evropejcev v Pekinu, ki so se zatekli k angleškemu poslaniku, čegar palača je najdalje kljubovala napadom divjih bokserjev, poročajo Angleži sledeče podrobnosti: Branitelji angleškega poslanništva so večkrat po noči in po dnevi napadli oblegalce. Prvi napad, ko je bil že vdrt del zidu, so res srečno odbili. Ko so poskušali drugi napad, sta prišla na bojišče s svojimi četami princ Čing in generala Wangwing-Čang ter napadla oblegalce pod vodstvom princa Tuana, ki so pa napad odbili, razpršili armado, ubili generala, princa Činga pa brčkone ujeli, ker ga pogrešajo. Proti večeru so se namnožile vstaške čete z armado generala Tunga in po noči so z vso silo udrli v poslanništvo ter vse pomorili. Napadeni tuji se niti braniti niso mogli, ker jim je pošlo vse streljivo. General Tung je zapovedal z velikimi topovi streljati na poslanništvo. Poslopje je bilo kmalu v plamenu in vse je bilo uničeno. V Tientsinu pa se je položaj tujcev zboljšal. Čete tujih držav so dne 13. t. m. popolnoma premagale kitajske ustaše. Avstrija bržčas le ne bo poslala vojakov na Kitajsko.

Dopisi.

Maribor. (Abiturijentska veselica.) Vabila na to veselico so naznanjala, da bo sodelovala vojaška godba, toda slišali je nismo. Za sūdmarkino slavnost v Lipnici se je dovolila, za to veselico pa ne, čeprav je bila veselica prirejena v proslavo sedemdesetletnice cesarjeve in čisti dohodek namenjen za poplavlence na Spodnjem Štajarskem. Kljub temu nismo bili žalostni in veselica se je obnesla izborna. Zabavala nas je mariborska veteranska godba in petje abiturientov pod vodstvom prof. gsp. Berana. Slavnostni govor v proslavo cesarjevo je imel prof. dr. A. Medved. Vrt Narodnega doma je bil natlačeno poln. Ne samo Mariborčani smo prišli na veselico, ampak tudi dragi gostje iz vseh krajev prijaznega Spodnjega Štajarja. Tudi več vseučiliščnikov, slovenskih in hrvatskih, bilo je navzočih. Ta večer menda pač ni bilo videti med nami kislega obraza, ampak vsi obrazi so bili veseli, jasni, kakor nebo, ki se je razpenjalo nad nami. Hvaležni

»Kaj mi vse praviš!«
 »Da, to je resnica!«
 »Kako pa so ti dvorni godci ugajali?«
 »Ti pa izvrstno, ti! Še na lepo nedeljo se pri nas lepše ne igra.«
 »Dunajčani so pač lahko ponosni na nje! In si bil na zvoniku sv. Štefana tudi?«
 »To je gotovo!«
 »Kako dolgo pa si rabil do vrha?«
 »Še čisto dva dni ne.«
 »Komaj?«
 »Da, dragi moj, jaz sem pač dober v nogah.«
 »Pa Prater je lep, kajne?«
 »Tam pa nisem mogel notri.«
 »Zakaj pa ne?!«
 »Bilo je zaprto.«
 »Tako?!«
 »E, seveda. Prav nerodno ključavnico so na vrata obesili.«
 »Presneta piška, to je pa škoda«, meni nadvojvoda. »Povej mi dragi rojak, ti si gotovo lovec?«
 »Če sem lovec!«
 »Si že mnogo divjih kôz postrelil?«
 »A, vse, vse katerih ne vidiš več tu okoli poskakovati, sem postreljal po večini menda jaz.«
 Po malem presledku pa začne zopet

nadvojvoda: »In ker si že na Dunaju bil, si menda tudi videl cesarja!«
 »Cesarja? I nu, seveda sem ga videl. Prej bi itak ne bil šel; kajti jaz živim in umrjem za cesarja!«
 »To je lepo«, hvali nadvojvoda. »Kje pa si videl cesarja?«
 »Na sprehod je šel.«
 »Kako pa je izgledal?«
 »Nu kako, velik rudeč plašč je imel na sebi in žezlo v desni roki.«
 »Takšen je šel na sprehod?«
 »Nu seveda!«
 »Povej mi, dragi, tvoj oče je bil gotovo lovec?«
 »To pa to, seveda! Kaj pa bi naj bil družega?«
 »Pač, pač! dovolj je še očetov, ki niso loveci.«
 »Kaj pa je potem tvoj oče bil?«
 »Cesar!« se odreže tuji gospod.
 »Ne govori tako glasno,« opozori sedaj lovec tujega gospoda. »Če te orožnik sliši, da tako laž govoriš, te še primejo. Pa, imaš tudi kakega brata?«
 »Seveda!«
 »Kaj pa je?«
 »Cesar!« mu zopet odvrne tujec.
 »Pojdi se soliti!« se stric zakrohota.
 »Imaš tudi otroke?« vpraša nadalje.

»Hvala Bogu! Na primer Franceta imam najbolj rad.«
 »Kaj pa je ta?«
 »Cesar!« bil je zopetni odgovor nadvojvode.
 Še glasneje se sedaj stric zareži. Tako se je smejal iz vsega grla, da bi bil skoro počil. Ko zopet zadobi sapo, vpraša »Kaj pa si potlej ti?«
 »Jaz bi bil lahko cesar postal, ko bi bil hotel«, odgovori mu tujec s poudarjajočim glasom.
 Ko zdajci prideta v Marijino Celje, pa se začne spoštljivo priklanjanje, in klobuki lete z glav, kot bi jih neka skrivna moč z glav stresavala. Lovcu pa postaja temno pred očmi in vsi ti čudeži se mu zde, kakor da bi se mu sanjalo.
 Srčna hvala za tvoje spremstvo!« mu zdajci reče nadvojvoda v svoji dobrohotnosti. »In če prideš zopet na Dunaj in bo Prater zaprt, le vprašaj po nadvojvodu Francu Karlu. Jaz ti bom že dal odpri.«
 Zdajci pače stric pred nadvojvodo na kolena in ga poprosi odpuščenja. Smehljajoč se, mu veli nadvojvoda vstati. Potem ga pelje seboj v romarsko cerkev in mu reče: »Zdaj pa zmoli tukaj nekaj očenašov za pokoro, ker si me tako nalagal.«